

Ὁ ἴδιος φόβος θά μας κατεῖχε, προκειμένου νὰ δμιλήσωμεν διὰ τὸ «Μπαλκόνι», ἂν καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο πρωτότυπον. Ἄλλ' εὐτυχῶς, ὁ συγγραφεὺς του δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς μας ἐπιδοκμασίας. Διὰ τὸ «Μπαλκόνι» του τὸν συνεχάρη ὁ Ἰψεν, καὶ ὠμίλησεν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Γεώργιος Μπράντες, καὶ ἄλλοι ἐπίσης γνωστοὶ κριτικοὶ τὸ ἀνέλυσαν, καὶ τὸ συνεζήτησαν, καὶ τὸ ἐθαύμασαν. Καὶ ὅμως εἰς τὸ θέατρον δὲν μας ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἐπεριμέναμεν ἀπὸ τὴν φήμην του, καὶ δὲν ἠσθάνθημεν οὔτε μίαν φορὰν τὸ ρῆγος ἐκεῖνο τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔδωσαν πολὺ μετριώτερα ἔργα. Τὸ ἐθαυμάσαμεν, καὶ τὸ ἐθαυμάσαμεν πολὺ, ἀλλ' ὄχι διὰ τῆς ἐνοράσεως, ὅπως πρέπει νὰ θαυμάζεται κάθε καλλιτέχνημα, ἀλλὰ κατόπι, διὰ τοῦ νοῦ, διὰ τῆς ψυχρᾶς ἀναλύσεως, ὅταν συνεκεντρώθημεν καὶ ἠθελήσαμεν νὰ ἐξετάσωμεν τί εἶδαμεν καὶ τί ἀκούσαμεν... Καὶ εἶνε μὰ τὴν ἀλήθειαν πολὺ φυσικόν, ἠθοποιοὶ νέοι καὶ ἀγύμναστοι, παίζοντες ἕως χθὲς ἀκόμη τὴ «Νύφη μου», νὰ μὴ ἤμποροῦν σήμερον νὰ διερμηνεύσουν ἕνα τόσφ βαθύ, κενότροπον καὶ διαφορετικὸν ἔργον. Θὰ ἐχρειάζετο μεγάλη κατήχησις καὶ μεγάλη προπόνησις. Ἄλλ' ἡ σπουδὴ, μὲ τὴν ὁποίαν ἐτοιμάζει τὰ ἔργα ἡ «Νέα Σκηνὴ», ἀποκλείει τὴν εὐσυνείδητον μελέτην, καὶ ἡ σχολαστικὴ ἐκείνη

φροντὶς περὶ τῶν ἐλαχίστων ἀποκλείει τὴν φροντίδα περὶ τῶν οὐσιαστικῶν. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐσημειώθη ἀκόμη μία ἀποτυχία, δι' ἐνὸς ἔργου πραγματικῶς ὑπερόχου καὶ μετὰ στοργῆς μεταφρασμένου.

Καὶ εἶνε τῶντι ὑπέροχον ἔργον τὸ «Μπαλκόνι». Ὁ χῶρος δὲν μου ἐπιτρέπει νὰ ἐπιχειρήσω λεπτομερῆ ἀνάλυσιν. Ἡ Ἰουλία, τὸ αἰώνιον θῆλυ, ἡ ἀπιστος πρὸς τοὺς ἄνδρας ἀλλὰ πιστὴ πρὸς τὴν φύσιν, ἡ παραδιδομένη πάντοτε εἰς τὸν ἰσχυρότερον, — ὁ πρῶτός της σύζυγος, ὁ γέρον καὶ ἀσθενικός, ὁ ραγισμένος ὅπως τὸ μπαλκόνι τοῦ σπιτιοῦ του, ὁ ἀποκαλύπτων τὴν ἀπιστίαν τῆς συζύγου του, καὶ ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ του, σκώπτων καὶ σαρκάζων καὶ ἐπειτα πίπτων μαζὶ μὲ τὸ ραγισμένον μπαλκόνι καὶ συντριβόμενος, — ὁ Ἄβελ, ὁ ἐραστής καὶ κατόπι δεύτερος σύζυγος, ὁ ποιητής, ὁ ὄνειροπόλος, ὁ φιλόσοφος, ὁ μαθητὴς τοῦ Νίτσε, ὁ συλλαμβάνων τὴν γυναῖκά του μὲ ἄλλον ἐραστήν, ἀλλὰ μὴ αὐτοκτονῶν αὐτός, καὶ φεύγων ἀπλούστατα διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του, — ὁ Ἀντώνιος, ὁ ὀρμητικὸς κατακτητὴς, ὁ ἰσχυρότερος ὄλων, εἰς τὸν ὁποῖον ἐναπομένει τὸ θῆλυ, — ἰδοὺ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, ἄξιον ἕκαστον μακρᾶς καὶ ἰδιαιτέρας μελέτης. Ἄλλὰ καὶ πόσον δυνατὰ αἱ σκηναὶ ὄλαι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ πόσον κενότροπος ἡ κατασκευὴ, καὶ πόσον ὠραῖος ὁ συμβολισμός, καὶ πόσον μεστός ἐννοιῶν ὁ διάλογος! Καὶ νὰ συλλογίζωμαι, ὅτι εἰς τὴν παράστασιν τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπεκαλύφθη ἔξοχον εὐθύς ὡς ἐπεχείρησα νὰ το ἀναλύσω, ἐκύτταξα μὲ ἀπορίαν τοὺς παρακαθημένους μου!.. Ἄλλὰ καὶ αὐτοὶ μ' ἐκύτταζαν μὲ μεγαλειτέραν ἀκόμη ἀπορίαν, κ' ἐσταυροκοποῦντο χωρὶς νὰ κινοῦν τὴν χεῖρα, καὶ ἦσαν ἐτοιμοὶ νὰ καγχᾶσουν, ἂν τὸ δράμα δὲν ἦτο ἐπιτέλους ἐνὸς Χεῖμπεργ...

Ὅχι, ὠρισμένως οὔτε οἱ ἠθοποιοὶ μας οὔτε τὸ κοινόν μας, οὔτε οἱ κριτικοὶ μας φεῦ! δὲν εἶνε ἀκόμη δι' ἔργα ἐξερχόμενα τοῦ συνήθους, τοῦ παραδεδεγμένου, τοῦ τετριμμένου. Αἱ δλίγαι ἀπόπειραι, αἱ ὁποῖαι ἔγειναν ἕως τώρα, δὲν ἤρκεσαν διὰ νὰ προλειάνουν τὸν δρόμον, πρὸς τὴν ἀνεξιθρησκείαν τοῦλάχιστον, καὶ ἡ «Νέα Σκηνὴ» θὰ ὑποστῇ ἀκόμη τὴν πικρίαν καὶ τὴν ζημίαν ἀρχετῶν ἀποτυχιῶν, ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ἐπιτυχία ἐκείνη, τὴν ὁποίαν, μ' ὄλα ταῦτα, δὲν ἐπαύσαμεν περιμένοντες ἀπὸ αὐτῆν.